

Монологічна мова не припускає обов'язкового безпосереднього контакту. Для неї характерна можливість і здійснення ролу перепопитів.

Усне мовлення, яке відображає інформацію про подію протиправного діяння, про підготовку злочинів, розпізнання навмисного створення усного мовлення, як джерело дозової орієнтуючої, допоміжної інформації вивчається у вигляді фоноскопичної експертизи.

Голос людини, особливості вимови звуків є глибокою індивідуальними. Знання юристом основних положень лінгвістичної науки допоможе у «цілісній теорії навичок мовлення діяльності», яка дозволить здійснювати судово-лінгвістичні дослідження усних мовленнєвих повідомлень.

Експертиза усного мовлення встановлює істинний або уявний соціально-демократичний портрет автора, типові риси психіки: визначення статі, віку, освітнього рівня, місця формування мовленнєвих навичок, професійної належності, роду занять, соціального статусу, типу пам'яті, типу темпераменту, сили/слабкості нервової системи.

Кузьміна А. Є., курсант навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ
Проценко Г. П.

ТЛУМАЧЕННЯ ДЕЯКИХ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ ТЕРМІНІВ (СТ. 364–370 КК УКРАЇНИ)

Відповідно до ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України. Ці конституційні приписи поширюються на всіх без винятку службових осіб, незалежно від того, чи є вони представниками законодавчої, виконавчої або судової гілок

влади, виконують свої службові обов'язки в державному апараті, в органах місцевого самоврядування або об'єднаннях громадян, здійснюють службову діяльність в юридичних особах публічного чи приватного права. Немає також значення службове становище особи, відомча чи галузева належність підприємства, організації чи установи, сфера їх діяльності, організаційно-правова форма і форма власності, на підставі яких створені та функціонують ті чи інші юридичні особи. Повною мірою вимога діяти лише в межах наданих їм повноважень та у спосіб, передбачений законодавством, поширюється і на тих осіб, які хоча і не належать до службових, але сфера професійної діяльності яких пов'язана з наданням публічних послуг, оскільки надання таких послуг спрямоване на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків юридичних і фізичних осіб, а результатом їх надання є спричинення наслідків правового характеру.

Саме з цього виходить законодавець, коли в частинах 3 та 4 ст. 18 Кримінального кодексу України (далі – КК) дає загальне визначення одного з таких видів спеціального суб'єкта злочину, як службова особа, а в розд. XVII Особливої частині КК об'єднує норми, які встановлюють відповідальність за злочини, вчинювані у сферах як службової діяльності в юридичних особах публічного та приватного права, так і професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Причому ця відповідальність диференціюється залежно від того, яким саме суспільним відносинам спричиняється шкода зазначеними злочинами, і тому всі вони можуть бути розподілені на чотири групи.

Перша об'єднує злочини у сфері службової діяльності, яка здійснюється тільки в органах державної влади, місцевого самоврядування і юридичних особах публічного права (статті 364, 365, 368, 368², 369, 369² КК).

До другої входять злочини, вчинювані у сфері службової діяльності, яка здійснюється лише в юридичних особах приватного права (статті 364¹, 365¹, 368³ КК).

Третя група об'єднує злочини, які можуть бути вчинені у сфері службової діяльності, що здійснюється в юридичних особах як публічного, так і приватного права (статті 366, 367, 370 КК).

Нарешті, до четвертої групи входять злочини, які вчиняються у сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (статті 3652, 3684 КК).

Родовим об'єктом усіх цих злочинів є суспільні відносини, які забезпечують нормальну, тобто таку, що відповідає вимогам законодавства, діяльність державного апарату, апарату управління органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності і організаційно-правової форми, а також суспільні відносини, що забезпечують здійснення регламентованої законодавством професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Безпосереднім об'єктом кожного з цих злочинів є суспільні відносини, що забезпечують нормальну службову діяльність в окремих ланках апарату управління органів державного влади, місцевого самоврядування, в окремих юридичних особах публічного чи приватного права, а також суспільні відносини, які забезпечують нормальне здійснення тих конкретних видів професійної діяльності, які пов'язані з наданням публічних послуг.

Переважаюча більшість діянь, передбачених у розд. XVII Особливої частини КК України, належать до так званих загальних видів злочинів, вчинюваних у сфері службової діяльності (далі – службові злочини), бо кожне з них посягає на суспільні відносини, що забезпечують нормальну службову діяльність в окремих ланках державного чи громадського апарату, а також апарату управління окремих підприємств, установ та організацій. Проте чимало норм КК України передбачають відповідальність за так звані спеціальні види службових злочинів (наприклад, ст. 132, 137, ч. 2 ст. 159, ч. 2 ст. 162, ч. 1 ст. 173, ч. 2 ст. 191, ч. 3 ст. 206, ст. 210, 238, 271, 284, 351, 371, 373, 375, 423–426 КК), вчинення яких також зумовлене службовим становищем суб'єкта, але їх основним безпосереднім об'єктом є інші суспільні відносини: життя та здоров'я, воля та гідність особи, її виборчі, трудові, інші права та свободи, власність, господарська діяльність, громадська безпека та громадський порядок, авторитет органів влади та місцевого самоврядування, інтереси правосуддя та порядок

несення військової служби тощо. Саме тому в п. 17 постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень» зазначається, що кваліфікація таких діянь ще й за статтями, передбаченими в розд. XVII Особливої частини КК України, можлива лише за наявності реальної сукупності загальних та спеціальних видів службових злочинів (ППВСУ, 2004, № 2, С. 9).

У деяких службових злочинах та злочинах у сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, обов'язковою ознакою їх складу є предмет злочину: за ст. 366 КК України – це офіційний документ (див. коментар до ст. 358 КК України); за статтями 368, 369 КК України – хабар (див. коментар до ст. 368 КК України), а за статтями 3682, 3683, 3684, 3692 КК України – неправомірна вигода (див. коментар до ст. 364 КК).

Об'єктивна сторона злочинів, передбачених у розд. XVII, характеризується певними ознаками: одні з цих злочинів (статті 364, 3641, 3652, 367 КК України) можуть бути вчинені як шляхом дії, так і бездіяльності; інші (статті 365, 3651, 366, 368, 3682, 3683, 3684, 369, 3692, 370 КК України) – лише шляхом активної поведінки – дії.

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони будь-якого службового злочину (за винятком передбачених частинами 1 і 2 ст. 3683, статтями 369, 3692 КК України) є наявність безпосереднього зв'язку між діянням особи та її службовою діяльністю. Такий зв'язок проявляється в тому, що будь-які діяння службової особи завжди зумовлені її службовим становищем і вчиняються: а) з використанням наданих їй владних чи службових повноважень і б) всупереч інтересам служби, тобто є незаконними і суперечать тим цілям і завданням, заради досягнення й вирішення яких створюється апарат управління, а службові особи цього апарату наділяються певними повноваженнями. Якщо такий зв'язок відсутній, вчинене не може розглядатися як службовий злочин і за наявності до того підстав підлягає кваліфікації за статтями КК України, що передбачають відповідальність за злочини

проти особи, власності, громадського порядку тощо (п. 3 ППВСУ від 26 грудня 2003 р.).

Відповідальність за злочини у сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, також можлива лише за умови, якщо діяння особи: а) було пов'язане з використанням повноважень, якими вона наділяється для надання таких послуг; б) вчинено всупереч тим цілям і завданням заради досягнення й вирішення яких вона отримує повноваження надавати такі послуги під час здійснення певної професійної діяльності.

У частині 1 ст. 366 КК України, статтях 368, 3682, 3683, 3684, 369 і 370 КК України передбачена відповідальність за злочини з так званим формальним складом, які визнаються закінченими з моменту вчинення відповідного діяння, а у статтях 364, 3641, 365, 3651, 3652, 367 та ч. 2 ст. 366 КК України – із матеріальним, які визнаються закінченими з моменту настання зазначених у законі наслідків, що повинні перебувати у причинному зв'язку із вчиненням особою діянням.

Обов'язковою ознакою об'єктивної сторони основного складу злочинів останньої групи є такі суспільно небезпечні наслідки, які полягають у заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, інтересам юридичних осіб, державним або громадським інтересам (ППВСУ, 2010, С. 393–397). Слід ураховувати, що істотна шкода як наслідок вчинення цих злочинів, може полягати у заподіянні: а) матеріальних збитків; б) нематеріальної шкоди; в) матеріальних збитків у поєднанні з наслідками нематеріального характеру.

Згідно з п. 3 примітки до ст. 364 КК шкода, що полягає в заподіянні матеріальних збитків, визнається істотною, якщо вона в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (далі – нмдг). При цьому матеріальна шкода: а) може бути реальною і тоді полягає у зменшенні наявних фондів і заподіянні тим самим прямих майнових збитків (наприклад, коли транспортні засоби підприємства незаконно використовуються службовою особою в особистих цілях, що призводить до їх амортизації та втрат пально-мастильних

матеріалів); б) може полягати в так званій упущеній (втраченій) вигоді – неодержаних доходах (наприклад, коли службова особа віддає незаконний наказ про скорочення випуску продукції, що призводить до зменшення прибутку підприємства); в) може складатися із суми реальних матеріальних збитків і упущеної вигоди (наприклад, коли той же незаконний наказ про скорочення випуску продукції супроводжується розпорядженням про розукомплектування цінного виробничого обладнання, на якому ця продукція виготовлялася). Проте в усіх випадках, коли шкода має матеріальний характер, загальний розмір збитків завжди повинен у сто і більше разів перевищувати нмдг, встановлений законодавством України на час вчинення злочину. При визначенні розміру такого мінімуму слід керуватися положеннями підп. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169; абз. 8 п. 1 розд. XIX та п. 5 підрозд. 1 розд. XX Податкового кодексу України, а також приписами Закону України «Про Державний бюджет України...» на відповідний рік.

Дударєва В. В., здобувач ступеня вищої освіти навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ *Красницька А. В.*

МОВА ЯК УМОВА ДУМКИ

Припущення про те, що мова – це умова думки, висловлювали багато лінгвістів XIX століття. Так, Август Шлейхер писав, що мова є «мислення, виражене звуками», «мова має своїм завданням створити звуковий образ уявлень, понять і відносин, що існують між ними, втілює в звуках процес мислення. Мова за допомогою наявних в його розпорядженні точних і рухомих звуків може з фотографічною точністю відобразити якнайтонші нюанси розумового процесу», «мова – це сприйманий вухом симптом діяльності будь-якого комплексу